Ч. 186 (12.842). Львів, пятниця 21. серпня 1931. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Цікаві арґументи.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 14. серпня 1931.

I.

Вчора — звіщають про це сьогодні тутешні часописи — полковник Мація, президент катальонської ґенераліції (така провізорична назва нової катальонської республики) виїхав з Барцельони до Мадриду і повіз туди текст ухваленої вселюдним голосуванням катальонської конституції. Перед виїздом він виголосив прилюдну промову, в якій між ін. заявив: „Ми тепер вільні, і ніяка сила в світі не спроможна стати напоперек волі катальонського народу. Сьогодні розпочинається в нас нове життя. Коли статут увійде в життя, ми будемо правити собою по нашій уподобі, і Катальонія займе своє місце серед культурних народів“.

Слова прегарні. Полковник Мація, котрому вже звиш 70 років, зберіг віру і палкість своїх юних днів. Одначе сторонні видці, холодніші від президента Катальонії, розуміють, що ухваленням катальонського статуту катальонською людністю катальонське питання далеко ще не розвязане, та що справжні труднощі ледви тепер розпочинаються. Бо тепер стає на черзі завдання перевести катальонський статут через загально-еспанські установчі збори — а завдання це ні певне, ні навіть легке.

II.

Який зміст ухваленого статуту?

Статут розпочинається висловом бажання, що обовязкова військова служба повинна бути скасована, та що ніодин горожанин не може бути покликаний боротися поза межами Еспанії. Вісім статтей займається означенням правних відносин між катальонською державою і осередним урядом Еспанії. Мадридському урядові статут застерігає міжнародні справи, війну, фльоту, летунство, загальний бюджет, монетарну систему і лучбу (комунікацію). Натомість „Ґенераліція Катальонська“ зберігає для себе виключне право законодавства в справах виховання, красного мистецтва, орґанізації громад і судівництва, культури земельної й лісної, поліції й фінансів катальонських. Умови, серед яких Катальонія докладатиме свою пайку до бюджету Еспанської Республики тай платитиме податки посередні й безпосередні. Осібна постанова стверджує, що катальонські жовніри не можуть відбувати військової служби поза межами Катальонії.

Такі засади катальонського статуту — по ідеям катальонських націоналістів. Статут передбачує установлення загально-еспанської республики, федераційної чи конфедераційної (в дійсности це питання слів), в складі якої Катальонія творила би свою самостійну державу, причиняючися певними грошовими квотами до управи справ спільних цілій Еспанії тай застерігаючи спільний уряд для точно означених спільних справ еспанського союзу.

III.

Тільки мимоходом пригадуємо при цій нагоді, що засади катальонського статуту, тільки що ухваленого, майже покриваються з засадами статуту для Східньої Галичини, виробленого комісією для польських справ Мирової Конференції, після вислухання представників польських (Домбський, Левенгерц) і українських (Панейко, Томашівський), принятого Найвищою Радою під датою 20. листопада 1919 р. та потім завішеного та невідкликаного. Статут цей не знати чому мало відомий нашому громадянству. А проте з усіх спроб і забаганок розвязати галицьке питання єдиний тільки статут з 20. листопада 1919 р. має за собою певну повагу міжнародього характеру, якої забувати ні легковажити нікому не вільно. Зосібна щодо клявзулі про виконування військової служби виключно в межах країни, яку стрічаємо в катальонському статуті і в статуті галицькому Найвищої Ради можемо сказати, що в галицький статут вставлено постанову цю на домагання тодішнього галицько-українського представника. Запитаний головою комісії п. Камбоном, чи українська сторона хоче повної заборони військового набору в Галичині, чи ні — галицький український представник заявився за згаданою вище клявзулею, і її в статут вставлено. Мотиви, які ним руководили в цій відповіди, ясні.

IV.

Одначе це мимоходом. Вертаючися до катальонської справи, треба зазначити, що в катальонській частині Еспанії, зосібна в Мадриді, проект катальонського „сепаратизму“ викликає не тільки невдоволення, а просто обурення. Арґументи, в якому невдоволення це виявляється, і форми, в яких опір проти катальонського сепаратизму орґанізується, не можуть не здивувати стороннього видця — бодай в першій хвилині. Кастилійці не грозять війною катальонським сепаратистам, а Мадрид не говорить про покорення Катальонії силою. Навпаки! Мадрид каже катальонцям: Так, ви хочете відділитися від решти країни? То і відділюйтеся, але зовсім! І поведімо кордон між нами і вами, справжній кордон з митовими загородами, з торговельн. договорами, тощо. А то ви хочете відгороджуватися від нас у тому, що вам вигідно, а натомість хочете мати свобідний шлях до заливання нашої країни вашою мануфактурою, виключаючи всяку сторонню конкуренцію загально-державними торговельними загородами. Таким чином відстала з промислового погляду Кастилія залишилася на віки вічні кольонією розвиненого катальонського промислу, без надії ратунку. Ні, коли ділитися, то ділитися зовсім, а не через половину!

Так говорять кастилійці, а кастилійське громадянство вже розпочало бойкот катальонських товарів. Бойкотом цим воно або присилує катальонців в дечому поступитися у своєму статуті, або — дасть почин народинам свого, кастилійського промислу, який може розвинутися єдино тільки після усунення катальонської конкуренції.

Оце те — цікаве, прецікаве. І за дальшим розвитком катальонсько-еспанських подій слід уважно стежити.

С. Заліпський.

Ще про конґрес національностей.

При головному секретаріяті конґресу національностей істнує пресовий відділ, який видає свої пресові бюлетені. Бюлетені появляються в Відні, як осідку головного секретаріяту. В найновішому з них читаємо про цьогорічний семий з черги конґрес національностей дослівно осьщо:

„Програма, заповідженого на час від 29. до 31. серпня ц. р. конґресу національностей, що відбудеться в салі Централь у Женеві, вже остаточно усталена в такому порядку: 1) „Положення европейських національностей; 2) „Досліди з естляндської культурної автономії для меншостей за 6 літ від обовязування закону“; 3) „Роззброєння, забезпека миру і нерозвязання національного питання“; 4) „Орґанізація національних громад“ (практичні досліди й основні проекти); 5) Орґанізаційні питання. Тут слід зазначити, що екзекутива і рада конґресу національностей зберуться у Женеві вже 27. і 28. серпня ц. р. Теперішня листа делеґатів виказує, що цього року в нарадах конґресу буде особливо численна участь европейських національностей. Велика основна публікація, яка є виконанням постанови пятого конґресу національностей, про положення національностей в Европі вже готова і її дістануть делеґати та заінтересовані в Женеві. У публікації взяло участь 40 ріжних національних груп, що належать до 14 націй і живуть у 14 державах. Є це єдина в своєму роді поява, яку в Женеві віддається до загального ужитку. Ця книга є збірником дат і фактів, збірником автентичного освітлення положення поодиноких меншин. Десятки компетентних авторів, то зн. відповідальних політиків національностей подали там звідомлення про етнографічні, соціяльні та правні відносини, в яких живуть їх народи. З появою тієї публікації осягнено в національному житті европейських меншин новий етап“.

Конґрес II. Соціялістичного Інтернаціоналу в Відні.

(Від нашого кореспондента.)

Дня 26. липня почався, а 1. серпня закінчився у Відні конґрес II. Соціялістичного Інтернаціоналу. Конґрес відбувся в момент дуже складної міжнародньої ситуації, в час страшної господарської кризи і політичного неспокою в центральній Европі.

Три головні проблеми стояли на порядку деннім конґресу: 1. Справа роззброєння; 2. Положення в Німеччині; 3. Світова господарська криза. Ці питання стоять в центрі уваги не тільки соціялістичних партій, але й усього політичного світа, отже не диво, що обговорення Соціялістичним Конґресом знайшло широкий відгук у пресі цілого світа. Погляньмо, які політичні сили стоять за Соціялістичним Інтернаціоналом, за окремими його секціями: 1) Анґлійська робітнича партія числить 2.022.000 членів і зібрала в часі останніх виборів до парляменту 8.365.000 голосів; 2) Бельґійська соціялістична партія має орґанізованих понад 600.000 членів і на виборах до парляменту дістала 803.000 голосів; 3) Соціялдемократична партія в Німеччині має 1.036.000 членів і мала за собою в 1930 р. 8.572.000 виборців до парляменту; 4) Австрійська соціялдемократія начислює 728.000 членів і на виборах дістала 1,517.000 голосів; 5) Шведських соціялдемократів є 239.500 і на цю партію на виборах до парляменту голосувало 874.000 виборців; 6) У Чехословаччині соціялдемократів чесько-словацьких, німецьких, мадярських, українських та польських є разом 224.000 і на ці партії подало голос 1,470.000 виборців на виборах 1929 р. 7) Данія має соц.-демократичну партію з 163.000 членів, на виборах партія мала 593.000 голосів. Французька соціялістична партія має 117.000 членів, на виборах до парляменту дістала 1.692.000 голосів.

У трьох країнах Західної Европи соціялісти беруть участь в уряді, а саме: в Анґлії, Данії і Чехословаччині, а в інших країнах соціялістичні партії мають великий вплив на державну політику, хоч і не належать до урядів.

Положення Західної Европи і всього культурного світа в сучасний момент дуже заплутане й непевне. Безробіття викликає в масах політичний радикалізм — лівий (більшовизм) або правий (фашизм), а їх найфантастичнішими плянами поліпшення господарської ситуації. Тому тверезе слово, сказане Конґресом Соціялістичного Інтернаціоналу, за яким стоїть в Европі та в

Америці є міліонова маса членства з 28 міліонів виборців, заслуговує на увагу.

Одною з причин сучасної господарської кризи Соціялістичний Інтернаціонал вважає зріст зброєних сил великих держав. Відкриваючи засідання конгресу, голова Соціялістичного Інтернаціоналу Вандервельде у своїй промові навів суму витрат, роблених великими державами на військо в р. 1928-29: Німеччина — 590 міліонів марок, Франція — 1.511 міліонів, Англія — 1.640 міл., Злучені Американські Держави — 2415 міліонів марок! Референт до 1. точки денного порядку Де Брукер (Бельгія), подавши в своїй промові на конгресі проект роззброєння, зазначив, що світове робітництво хоче йти до соціялізму мирним шляхом, а тому ставить, як перше завдання для замирення світу, обмеження оружних сил. У січні 1932 р. має зійтися конференція Союзу Народів для справ роззброєння. Головою тої конференції має бути англійський міністр Гендерсон, що недавно був головою Соціялістичного Інтернаціоналу. Щоби ця конференція зробила перший крок до роззброєння, конгрес Інтернаціоналу поставив скромні побажання. Для угрунтування скрайности цих вимог Де Брукер у своїй промові зазначив: „Певно, що булоб легко домагатися подвійного й потрійного; але що є важніше для сили й упливу пролетаріяту, чи те, коли він напише свої вимоги на папері і ці вимоги остануться на листку невиконані, чи те, коли він поставить такі вимоги, які він може перевести в життя і які він цим самим напише не на листі паперу, а на сторінках історії“.

Конґрес Інтернаціоналу в своїй резолюції вимагає обмеження зброєнь взагалі для *всіх держав*, заборони хемічної та бактеріольоґічної війни, знищення військових повітрофльот, заведення міжнародньої контролі оружних сил усіх держав світу.

З великою увагою вислухав конґрес промову англійського делеґата, професора льондонського університету Бекера, який є рівночасно послом і парляментарним секретарем міністра Гендерсона. Ця промова висловлювала погляд англійського уряду на справу роззброєння. Бекер заявив, що перед сучасними технічними засобами ведення хемічної і повітряної війни немає *оборони*: такі міста, як Льондон, не мають змоги оборонитися проти ворожого нападу і гинутимуть з усією людністю протягом пів години! З глибоким переконанням заявив Бекер: *Кожне правительство, що противиться роззброєнню, треба вважати за ворога всього людства.*

У політичній комісії, яка обговорювала проект резолюції до 2. точки денного порядку, брали участь українські делеґати д-р М. Стахів (соц.-рад. партія) та др П. Феденко (УСДРП). Оскільки резолюція згадує про ревізію мирових договорів, то др Стахів забрав слово і зазначив, що супроти української людности під Польщею не тільки порушене право національного самоозначення, але навіть ті права, які українцям забезпечено мировими договорами недійсні. Промовець вказав на ті відносини, в яких перебуває ввесь розділений між чужими державами український народ і кликав присутніх до уважного слідкування за подіями на українських територіях. Промову Стахова рясно оплескували.

(Докінчення буде.)

З голосів польської преси.

„Англійсько-український інцидент у Варшаві“.

Під таким несамовито-сензаційним заголовком принесла нинішня „Хвіля“ (з дати 19. серпня ц. р.) на передовому місці допис від свого варшавського кореспондента. Допис без сумніву цікавий, а спрепарований на основі всяких варшавських репортерських і кульоарно-соймових вісток. Тому то варто з ним познайомити і наших читачів, не зважаючи на нефортунний заголовок. А то тим більше, що з нього видно чим дихає політична Варшава. В дописі читаємо:

„Відчуваємо вже перші подуви великого женевського сезону. В ресортових установах йде підготовча праця, бо, незважаючи на те, що на перший плян висуваються господарсько-фінансові справи, меншостеві справи займуть почесне місце в ліґових нарадах. Найдразливішою справою буде, очевидно, т. зв. пацифікація Сх. Галичини (в ориґіналі: Малопольські), яка, як відомо, стала предметом низки петицій, розглядданих Комітетом Трьох, утвореним в часі січневої сесії Ради Ліґи Націй. В часі травневої сесії був опублікований комунікат, що був своєрідним виломом у „дискретній“ женевській процедурі, по чім справа безпосереднього польсько-українського порозуміння якось притихла.

„У звязку з цьогорічним конґресом національних меншостей, який відбудеться безпосередньо перед засіданням Ради Ліґи, сподівана скріплена пропаґандивна діяльність, яка „відсвіжить“ українську справу на міжнародньому терені. Формально річ беручи Комітет Трьох під проводом Гендерсона не приняв ще жадного рішення в справі українських петицій. Він збереться щойно в часі вересневого засідання Ради

Ліґи і застановиться над тим, чи вияснення польського уряду вистарчаючі, що спричинилоб автоматичну ліквідацію спору: тільки тоді, колиб Комітет Трьох не задоволився тими вияснennями, міг би поставити справу на Раді, по чім відбулась би прилюдна дискусія. Накінець істнує можливість порушення української справи незалежно від рішення Комітету Трьох, якщо цього зажадалаб яканебудь із держав, що є членами Союзу Народів, як це сталося в січні з причини виборів на Горішньому Шлеську. Така евентуальність видається в цій справі неправдоподібна, бо Німеччина не буде активно анґажуватися в українській справі. Позатим безпосередня ініціятива якоїсь держави набралаб характеру демонстрації і недовіря супроти Комітету Трьох, тобто для представників Анґлії, Італії і Норвеґії. Тому зрозуміло, що головна роля в тій справі припаде Гендерсонові, на якого робить натиск „лейбурпарті“, що бажає скріпити престіж Ліґи Націй, як оборонниці національних меншостей у Східній і Полудневій Европі.

„Лейбурпарті“ засипують меморіялами, але вона має передовсім орієнтаційні матеріяли, доставлені власними дипльоматичними станицями.

„З тієї причини прибули два визначні представники проурядової анґлійської партії до Польщі. Відвідини цього роду не викликали надмірного захоплення в анґлійській амбасаді. Висловником її поглядів показався без сумніву варшавський кореспондент „Таймсу“ (консервативного, ворожого лейбуристам орґану. — *Ред.*) п. Бейкер, про якого ще недавно кружляли поголоски, що він відкликаний з Польщі у звязку з надмірно одностороннім представлюванням подій — на некористь українців. Виявилося, що ці поголоски були помилкові, бо п. Бейкер повернув на своє становище. В двох депешах, присвячених візиті анґлійських послів, дав він (Бейкер) недвозначно до зрозуміння, що відвідини особистостей, перенятих навіть найкращою волею не улекшать „помирителям“ справи порозуміння. Досить злосливо схарактеризована діяльність посла Дейвіса, бо (нібито! — Ред.) він не вияснив у Варшаві справи розмови, опублікованої в „Ділі“. Натомість „виманеврував“ з деякої дипльоматичної опресії пастора Барра, навівши

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 21. СЕРПНЯ 1931.

Д-Р ВОЛОДИМИР ЛЕВИЦЬКИЙ 7)

З дороги на північ.

Посуваємося ще трохи ліворуч і тут щойно виступає величезний ледняк у всьому маєстаті. З висоти понад 1500 метрів зсувається аж до самого моря, відділена від нього лише вузеньким поясом трави, чудовосиня маса леду, рівна угорі, а вдолині видовжена в дожезний язик; ліворуч над нею висить другий, у порівнанні з цілою масою, малий ледняк, з під якого спливає каскадою вдолину бистриця до головного ледняка. А понад усіми тими ледняками тягнеться довга, рівна, біла лінія фірнового поля і межі його ізза чорних скель не видко. Вид такий могутний і імпозантний, що всі мовкнуть, а навіть вічні бріджісти на хвилину відриваються від карт; лише редактор запрошує публику на перегони деревляних коників і не може діждатися хвилини, коли корабель відсунеться від ледняка.

Светінд — це щось такого величавого, такого маєстатичного, такого чудового — головно через свою синяву, що з тремтінням споглядаєш на нього і боїшся схопити його на фотоґрафічну плиту, щоби не спрофанувати цієї величі. Бо це, хто зна, чи не найкраща річ, яку вдалось нам оглядати за весь час нашої довгої мандрівки.

Опровола, тихо віддаляється корабель зпід ледника на ширше місце фйорду та прямує на отвертий океан, де вечором коло 20-ої години перерізує ще раз бігунове коло, та тепер уже з півночі на південь.

Увесь цей день (27. липня) був справді чудовий, найгарніший з усієї нашої дороги. Бо цього дня, ще перед в'їздом у Голяндсфйорд, коло 11 рано я, і ті, що їх це цікавило, мали нагоду бачити явище у нас невідоме, зате обсервоване нераз на північних морях, а саме фатаморґану, описане вперше полярним подорожником першої половини XIX. віку Скоресбім (Scoresby). На повнім океані між Льофотами і Свартізен далеко на обрію виринули зпоза моря два острови-скелі, а над ними у воздусі, вершками вдолину зарисувався їх образ, немов у зеркалі, так, що вершки скель і їх відбиття лучилися з собою. Над образом скель видно було довгу, рівну лінію, що також була лиш відбиткою океану. Цілість появи подобала на якийсь великанський літак, що саме сідає на море; вид прецікавий, одинокий в свому роді. Лише раз в житті бачив я подібне явище на розпечених степах пензенської ґубернії в глибині колишньої Росії.

І знову пливемо по океані. А коли бачиш довкола себе безкрає, гладке море і нічого більше, коли спертий об бурту корабля забудеш про своє окруження і принаґідних товаришів дороги, коли вслухаєшся в вічну, незрозумілу тобі мову моря — тоді приходить на тебе момент такої туги та ностальґії, що хотілось би кожної хвилини летіти з мевами-чайками якнайскорше до рідного краю, до своїх. І в таку хвилину почуваєш, що ти дуже самотний, сам один. І хотілосяб тоді мати побіч себе рідну, щиру душу, яка би тебе розуміла, з якою міг би ти поділити всі радощі, журби та враження далекої дороги. Бо вид величавої природи та безкрайого моря дасть тобі може хвилину відпочинку та супокою, та не дасть того, за чим людина побивається надаремне все життя — щастя та вдоволення. І це зрозумієш саме на безмежному океані серед самоти та вечірної тиші, коли вслухаєшся в голос природи, такої могутньої, та в дійсності такої байдужої та безсердечної для долі й недолі людини

Нідарос.

Четвертого дня поворотної дороги з Нордкапу віхали ми в довгий, та не дуже цікавий нідароський фйорд, де трете щодо скількости населення місто Норвеґії, 60-тисячне Нідарос, що рік тому ще називалося Трондієм (**Trondhjem**). Береги фйорду розмірно не високі, температура — хоча це майже 64° півн. ширини — лагідна, рістня багата.

Тут, як доказує німецький учений Р. Генніґ, находилась імовірно **„ultima Thule“** куди добився та яку описав найбільший подорожник старинного світа, грек Питеас з Массилії (якиї 350 л. перед Хр.). Невисокі гори, пригожі умовини життя стали причиною, що саме тут у фйорді й півострові, над рікою Нід, повстав в XI. ст. осередок культури та політичного життя Норвеґії, що звідси, завдяки сильному правлінню св. Олафа, розширилася Христова віра по всій Норвеґії та що Нідарос було довгі часи осередком цілої норманської держави. Ще й нині — хоча столицею є Осльо — Нідарос лишилося місцем коронації норвеських королів.

Саме місто, до якого великий наш корабель не годен причалити і тому задержався на рейді, з яких два кільометри від пристані, в вигляду не ріжниться від інших норвеських міст, хоча не є так мальовничо положене, як нпр. Берґен. Є тут при пристані над рікою, стара частина міста, де крамниці та доми стоять іще на палях, та є і нові модерні широкі вулиці як Мункеґате та Конґенсґате, що можуть сміло бути прикрасою найбільших европейських міст. Є тут і гарні парки з пахучими весняними квітами, є велика деревляна королівська палата, перед якою стоять жовніри на варті нудьгуючи, є старинні форти на морі і в горішній частині міста, є великий торговельний рух на риби та копалини.

Має Нідарос і науковий рух, бо тут находиться одинока політехніка Норвеґії, фундована за гроші американських еміґрантів, є і наукові товариства, є вкінці за містом інститут для хорих на проказу, цю страшну недугу, що інколи ще проявляється в Скандинавії (нині всіх хорих перенесено до Берґен). Коли додам, що тут є так чисто, як в усіх містах півночі, що є тут трамваї та автобуси, то будете мати образ Нідароса — досить одноманітний та не дуже цікавий.

(Продовження буде.)

довшу цитату з неавторизованої врештою розмови, опублікованої в „Ґазеті Львовскій“.

„Слід завважити, що пастор Барр займає відповідальне становище голови клюбу лейбурпарті в Палаті Громад і відповідно до свого високого становища витали його у Варшаві. Поза офіціяльними візитами у міністра Залеського та амбасадора Ерскіна відбув він низку розмов, про які в пресі не опубліковано ні одної вістки. Але відомо, що пастор Барр говорив з директором Інституту Національних Дослідів п. Папроцьким а також з проф. Смаль-Стоцьким, інтересуючися головно справою шкільництва з українським університетом влучно. Напади варшавської преси проти „непрошених гостей“ тривали не тільки в часі побуту англійських послів, але й по їх виїзді. Не належить припускати, щоби ці напади, позбавлені переважно зрозуміння ситуації на женевському терені, були інспіровані польськими дипльоматичними чинниками“.

Далі кореспондент „Хвилі“ пише про ППС і її становище до побуту англ. послів, при чім займає ультрасанаційне становище до цілої справи.

Анґлія на переломі.

Перед далекосяглими наслідками порозуміння Мекдональда з опозицією.

Господарська скрута Анґлії і недобір бюджету приневолив англійського міністра скарбу Сновдена перевести ощадностеву акцію на широку мірку, щоби зрівноважити бюджет. У своїм інтервю з кореспондентом „Дейлі Геральд“ Сновден заявив, що Анґлія находиться дуже далеко від банкротства, але признає, що теперішнє фінансове положення Анґлії є поважне. Тому всі верстви населення повинні бути притягнені до рівних жертв.

Премієр Мекдональд вернув з відпустки в неділю 16. серпня ц. р. до Льондону і скликав кабінет на спеціяльне засідання, щоб обміркувати постанови господарської комісії, яких метою зрівноважити бюджет. До Льондону вернули теж з відпусток всі члени міністерської підкомісії, члени кабінету вертають у середу. **Публична опінія Анґлії заявилася рішуче за тим, щоби утворити єдиний фронт всіх трьох партій і цим уможливити урядові перевести ощадностевий плян у життя.** Тому консервативна партія рішилася співпрацювати з урядом Лейбур Парті.

Виявом порозуміння консервативної партії з урядом являється поворот Болдвіна до Льондону і переговори його з премієром Мекдональдом. **Це доказує теж знаменна промова льорда Гейльсгена, провідника опозиції консерватистів у палаті льордів, яку він виголосив у Вульвіч.** Льорд Гейльсген заявив, що обовязком опозиції є вчинити все можливе, щоби підтримати уряд, якщо лише він виявить ініціятиву опанувати теперішнє скрутне фінансове положення та візве до ощадностей. **Можу запевнити уряд, заявив льорд Гейльсген, що опозиція не буде збивати партійного капіталу з непопулярности, яку потягає за собою невідкличчно ощадностева акція. Тому моїм обовязком запевнити уряд, кінчає льорд Гейльсген, що якщо уряд буде послугуватися розумними засобами, тоді опозиція не використає їх у партійних цілях.** Преса заявляється не лише за співпрацею опозиції з урядом, але теж за утворенням коаліційного уряду під проводом Мекдональда.

Тому цілком справедливо зазначує „Сандей Експрес“, що біжучий тиждень буде найважнішим тижнем в історії британської держави XX. віку. Знову „Обсервер“ називає цей тиждень початком нової ери в історії Анґлії, бо він принесе розвязку ситуації.

Наказ хвилі зрозумів навіть провідник незалежної Партії Праці, Броквей, що стоїть у гострій опозиції до уряду Лейбур Парті Мекдональда. Броквей заявив, що погоджується з премієром Мекдональдом, щоби сконвертувати внутрішній воєнний довг та підвищити податки від цінних паперів, але заявився рішуче проти рівномірного обтяження всіх верств населення, щоби рятувати рівновагу бюджету. Броквей каже, що положення робітників є дуже тяжке і тому нові обтяження переведено би хіба зі стратою здоровля і життя робітників.

Подяка.

За численні привіти і побажання, прислані мені з нагоди мого звільнення зі слідчої тюрми, складаю цею дорогою повітовим орґанізаціям і окремим особам, які ці привіти надіслали, мою щиру подяку.

У Львові, 17. серпня 1931. р.

Д-р Любомир Макарушка,
гол. секретар УНДО.

НОВИНКИ

— **Конфіската „Діла“.** Останнє (185) число „Діла“ зайняла поліція за допис: „Рогатин. (Жалюгідні події в селі Бабухів)“, який сконфісковано в цілості. Це вже 45-а з черги конфіската „Діла“.

— **Минуле шефа ДПУ України.** Новий шеф ДПУ на Україні Станислав Реденс походить з польського Мазовша, був найближчим помічником Дзержинського. В 1926 р. Реденс причинився до численних присудів смерти в процесі „спеців“ за шкідництво. В 1928 р. душив повстання на Кавказі і в Грузії. Безпосередньо перед останнім призначенням занимав становище шефа ДПУ на Білорусі.

— **Справа дорогового податку.** Кружляє поголоска, що Союз власників авт і автобусів добуде полекші для сплати дорогового податку.

— **Крадіж зброї в Самборі.** В середу, 12. ц. м. невідомі люди вломалися до льокалю „Стшельца“ в Самборі і забрали кріси і трохи амуниції.

— **Пожежа в Бродах.** В ночі з 16. на 17. ц. м. вибухнула пожежа в камениці д-ра Жовнірчука, при вул. Зиблікевича. Причина пожежі невідома; здогадуються, що це підпал.

— **Безробіття.** З Міжнародного Посередництва Праці в Женеві пишуть, що на цілому світі є „лише“ 70 міліонів людей безробітних, себто 3 проц. всього населення землі.

— **Югославія не признала мораторії.** Югославія не признає мораторії признаної Німеччині в Льондоні на підставі пляну Гувера. Тому

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 21. СЕРПНЯ 1931.

ОЛЕСЬ СТЕПОВИЙ.

Довбушеві „три церковці“.

Кожний знає, як минають дні серед літньої канікули у літниськовій закутині. Чоловік попросту слухати не хоче про щось таке, що нагадувало-б йому повседневне його істнування. Увесь спосіб життя старається він так улаштувати, щоби всю свою увагу звертати на своє здоровля і на те, що для нього корисне.

А всеж-таки трапляються дні, коли вся програма рівноваги та безтурботности валиться шкереберть.

Було це в Кутах. Поміж гуцулами, які з гір зійшли на торг з далеких сіл Ферескулі та Розтоки, ба, навіть із Гриняви, зустрів я сліпого лірника, який сидів під розлогою липою й співав під акомпаніямент своєї старої ліри. Я сів біля нього й почали ми гуторити. Лірник впізнавши в мені „свого“ оповідав уже далі про все щиро та просто. Коли вкінці звернув на Довбушеві часи, я вперше почув ті роскішні, високовартісні народні оповідання про Довбуша, які живуть поміж гуцулами передавані з уст до уст.

Зміст однієї із них звязаний саме з моєю прогулькою на три церковці. Йдучи із Кут вісім кільометрів через великий проріз між горами, Камінку, дійдете до села Ріжна Малого, яке розпростерлося у підніжжя гори Бабин. По дорозі очаровані ніжним запахом зорки та моторґану-квіття, вслухавшися в далекий пошум Черемошу, все єство ваше зазнає такого радісного переживання, що мимоволі забудете про всі турботи із сірини наших днів. На блакитному обрію пливуче сонце разураз усміхається, ласкаючи ясними проміннями зелені полонини. Вершки смерек очаровані глибокою тишею кучерявлять гори, де час від часу, залунає сумний, низький голос трембіти. Це вівчарі перекликуються та балакають між собою, побачивши у свому царстві чужого мандрівника.

Один з тих вівчарів, побачивши мене, з цікавости зійшов з гори аж до мене тай ми розбалакались. Дізнавшися хто я, попросив на прощання „Діло“ і назад почав лізти до свого стада. За хвилину я знов почув голос його трембіти і далеку відповідь його товаришів з других гір. Видко повідомляв їх про мене добре, бо в дальшій дорозі я бачив, як вони поздоровляли мене, вимахували привітно руками.

У Ріжні Малому, селі, де хати одна від другої віддалена щонайменше на сто метрів, мусіли мабуть багато нашкодити всякі „прогульківці“, коли всі гуцули побачивши мене нахмурювали лиця.

Я почав лізти на Бабин. На самім вершку цієї гори є досить простора високорівня, де стоять три камені величезних розмірів у роді церковних бань. Ще з Ріжна я бачив ці камені, що зовсім роблять враження церков. Звідси й назва: три церковці. В них є там великі печери, де, як оповідають тутешні гуцули, мав ховатися Довбуш зі своїми товаришами. Із пісні лірника в Кутах, який оспівував мені Довбушеві подвиги, я запамятав слова про камінні ложа, на яких Довбуш у тих печерах мав спати. Коли я почав розгортати хамиззя, яке вівчарі тутназносили ховаючись перед дощем чи негодою, — я побачив, що під стінами печер дійсно є викувані в камені гейби ліжка, широкі та довгі на зріст чоловіка.

У печерах тих ясно. В стінах напроти входу є отвори, крізь які паде світло. З отворів тих видно в долині вершки смерек, якими покриті дальші гори. На стінах печер видніють усякі підписи людей, які їх оглядали. Особливу увагу звертає гарно вирізьблений в камені орнамент із тризубом в середині. Оповідали мені навіть гуцули, що через того тризуба хотіли якісь людці три церковці висадити в воздух. Та вівчарі побачивши там у ночі якісь світла, прогнали їх.

Десь біля гори Бабин є двох гуцулів, які зацікавлені оповіданнями про побут Довбуша у „трицерковцях“, почали з власного почину копати в печерах. Кажуть, що повикопували там якісь ножі, зброю, всякі монети, рештки чересів, глиняні горшки тощо. Хоч як я нашукався за тими гуцулами — та ніяк не можна було їх віднайти.

Багато снується оповідань старих людей довкола Довбушевих печер. Які з них правдиві — годі збагнути. Та краса їх положення розкішний вид на далекі гори довкола, врешті природна таємниця їх істнування — варті того, щоби їх побачити.

Німеччина мусітиме платити Югославії повні репараційні сплати, згідно з пляном Юнґа. Зобовязання Німеччини для Югославії дійшли до 888 міл. динарів.

— **„Хто не платить довгів не сміє жити".** Так написала Феліція Левенґроб, 46-літня жінка збанкротованого фабриканта в Варшаві і отруїлася світляним газом.

— **Дитина у вапні.** Вчора рано в селі Семянівці, львівського повіту, підчас гашення вапна впала 16-місячна дитина до ями з вапном і змерла на місці. Проти батьків дитини Мазуркевичів роблять доходження за недогляд дитини.

— **Не купують більшовицького дерева.** Торговельні кораблі Лотви, які привезли більшовицьке дерево до Англії мусять стояти в портах. Не зважаючи на низькі ціни ніхто не хоче купувати, бо більшовики вживають до праці більшовицьких засланців.

— **„Корабель небіщиків".** Так назвали у Льондоні більшовицький корабель „Україна", який прибув сюди з закордонною прогулькою 350 осіб, з того біля 30 жінок, переважно робітників і вчителів. Від учасників прогульки не можна було нічого довідатися, бо під террором сторожі боялися відповідати. Нікого з сторонніх не впущено на поклад корабля, ані прогульковців без догляду до міста. Коли одного вчителя спитали, чи перебув морську недугу, відповів: „не вільно мені цього сказати". Корабель відвідає ще Італію і Туреччину в дорозі до Одеси.

— **5-тиденний тиждень праці** завели в Зединених Державах, щоби зменшити зростаюче безробіття.

— **Ювилей електричного стільця,** а саме його 40-ліття святкував стейт Ню Йорк. В 1891 р. дня 8. серпня, в вязниці Уаборн страчено вперше таким способом Вілліяма Кеммерлера за вбивство своєї любовниці.

— **Упадок літака.** 15. ц. м. під Динабурґом упав військовий літак з висоти 2000 м. Два летуни: кап. Ріттерберґ і Запле згинули на місці.

— **Два міліони божевільних** нараховує більшовицька статистика в СССР; з цієї суми половина інтелігенти.

— **„Десятирічка" в Китаю.** На зразок Радянщини уряд Китаю опрацював десятилітний плян розбудови господарства. Між іншим при кінці 10-го року засівна площа має осягнути 120 міл. гектарів, а загальний тонаж торговельної фльоти 8 міл. тон.

— **Повінь у Мексику.** В полудневому Мексику велика повінь залила цілі области і наробила чимало шкоди. В тих околицях шириться пошесть дезинтерії. Загальне число жертв покищо невідоме.

— **Живе без мізку.** В лічниці Градиша в Чехословаччині вже кілька тижнів живе без мізку 25-літний залізничник Спевак. Підчас бійки розбили йому голову так сильно, що тріс череп, повстала глибока рана і мозок майже зовсім виплив. Тепер він почувається краще і навіть відповідає на запити. Лікарський світ зацікавився небувалим досі випадком. Що-ж дивного? він мабуть і передше не багато потребував мізку до життя і не думав нічого.

— **Вальдемарас перед судом.** 17. ц. м. почався перед військовим судом у Ковні процес проти Вальдемараса і тов. за приналежність до тайної організації. Метою її було увязнення президента Литви, атентати на високих урядовців і державний переворот. Крім цього закидають обвинуваченим, що вони виконали напад на шефа поліції Рустейкіса. До розправи візвали 100 свідків. Розправа ведеться при замкнених дверях так, що навіть представників преси не допустили на розправу.

— **Реорганізація поліції.** Кажуть, що провінціональні слідчі уряди будуть скасовані, лишиться лише слідчий уряд у Варшаві на чолі з прокуратором. На провінції працю дотеперішніх слід. урядів перейме команда поліції.

— **Пораження електричним током.** На передмісті Варшави Окенці пяний гість вийшов із святочної забави від Столярського і прострілив кулею з револьвера електричний провід з натугою 5000 вольт. В усій дільниці згасло світло. Столярський вийшов з хати, щоби роззброїти підхмеленого гостя, спіткнувся на дріт і згинув на місці. Його жінку, яка намагалася його рятувати, стрінула така сама доля.

— **Арештували напасників на залізничу касу** в Гірничій Домброві, де вони, як писало „Діло" з 18. ц. м. зрабували 60.000 зол., а саме Володислава Козла з Сосновця і власника ресторану в Бендзіні Яна Ольшевського.

— **Невдалий замах на віцекороля Індії.** Поліція відкрила велику змову проти англійських властей в Індії, а теж приготування до замаху на віцекороля Індії і інших достойників. Авто з приготованими бомбами задержала поліція; у звязку з тою справою багато арештованих.

— **Опир в Америці.** У Пітсбурґу появився опир, який підписується „3—Х". Вбиває він молоді дівчата, але завжди попереду повідомляє поліцію про свій намір. Біля сотні детективів старається віднайти гідного наслідника Кіртена з Діссельдорфу.

— **Збирачам марок.** На памятку 100-ліття незалежности Бельгії будуть випущені нові марки з портретами бельгійських королів: Леопольда I, Леопольда II. і Альберта.

— **По зубах пізнати вдачу людини.** Один американський лікар-дентист каже, що склад зубів людини докладно віддзеркалює її вдачу. Щирі люди це ті, що в усміху легко розхиляють уста і показують майже всі зуби горішньої та долішньої щоки. Не заслугують на довіря ті, що сміються не показуючи зубів. Хто показує зуби, а не сміється, є людиною нерозвиненою духово. В кого є довші від звичайних зуби — це людина слабої волі. Надто великі зуби мають злочинці. Жінки з довгими передніми зубами є прикрі в пожиттю, жінка з дрібненькими зубами є повна ненависти, вперті люди мають сильно закорінені зуби. Два довші передні зуби горішн. щоки вказують на релігійність і письменницький талант. Хто скриває долішні зуби, має правильні осуди про окруження і є справедливий. Тоненьке біле шкливо зубів вказує на артистичну, чутку душу і вдачу. Хто не вірить, нехай перевірить на собі.

— **Гарний дарунок.** Цього року одержали жиди в Польщі допомогу з Америки: для фахових шкіл 83.400 дол., на діточі садки 31.000 дол., на підтримку здоровля 83.000 дол., на ріжні цілі 27.000 дол. Разом дістали жидівські інституції в Польщі 253.400 дол.

— **Збірка старого взуття на Радянщині.** Совітський комісар постачання приказав перепровадити на території СССР збірку старого, вживаного взуття. Хто жертвує пару непридатних черевиків матиме першенство при розділі нової обуви. Зібрану тим способом обув уряд роздасть політичним засланцям, що працюють при вирубі лісів на півночі.

— **Вбивство.** В неділю, 16. серпня ц. р. найдено за місточком Глиняни в шуварі річки трупа 17-літньої дівчини, яка походила зі села Митулин, золочівського повіту і служила недалеко Глинян. Секція трупа виявила, що дівчина була в тяжі і тому батько дитини убив її. Поліція вже арештувала душогубця, який є сином дуже чесного і загальноповажаного громадянина місточка Глинян.

— **Літературні новинки.** Вийшов з друку і продається по всіх книгарнях 4-тий том роману Федора Дудка „Прірва". Окладинка роботи

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 21. СЕРПНЯ 1931.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

З ПРОБЛЕМ ЛІТЕРАТУРИ.

Берґсонівська інтуїція.

Критерій правди, перенесений Джеймсом на поле активної життевої боротьби, в якій (як вірив він за св. Письмом) „вчинки пізнаємо по овочах" не менше сильно підкреслював вагу внутрішнього переживання. Якщо внутрішне переживання одиниці стає в своїх наслідках не менше реальною дійсністю як світ фізичних явищ, вертаємо із суходолу, де можна робити ґеометричні поміри на бурхливе море, де одиниця залишена на власні сили мусить сама плавати.

Дарма, що Джеймс витав із радістю погляди Берґсона, які потверджували в неодному пункті його висновки. Поняття „інтуїції" введене Берґсоном для розяснення ріжних метафізичних трудношців є супроти теорії прагматизму в такому відношенні, як масовий поклик до бою супроти зусилля полководця збагнути умовини вустрічі із ворогом.

Аналіза часу та простору, переведена Берґсоном, має на меті показати, що наш людський інтелект, виплеканий під впливом мертвої матерії, не має змоги схоплювати із життевих явищ те, що є пливке, мінливе, неповоротне. Всі прегарні здобутки науки не мають нічого спільного із життевим процесом, коли глянемо на нього простим оком свідомости, коли йдемо за безпосереднім інстинктом; світ наукових теорій — це засоби боротьби з природою, винахідчиве знаряддя, помічене для нас, щоби передбачувати фізичні явища та обертатися серед них із найменшим риском. Але життя — та стихія, яку відчуваємо безпосередньо, коли вірно пірнемо в струмок власних вражінь і переживань, ота ріжноманітна черга хвилин, що пронизують себе взаємно й закрашують кожний раз наново ні трохи неподібні до всіх схем, якими змальовують нам ріжні викінчені суцільні системи. Як-що завданням фільософії, себто метафізики, є саме наблизити нас до того живого, конкретного річища, що несе нас уперед, вона мусить робити за кожним разом нове зусилля, щоби схопити течію за кожним разом іншу. Те зусилля назвав Берґсон інтуїцією; вона має в нього своєрідне значіння: інстинкту, що в деякі хвилини має спромогу перевищати орґани інтеліґенції, тому, що добуває із нашого психічного підземелля приспані там сили, інтелектуальної симпатії, що зливається з оглядaним предметом, духової напруги, що творить довкола нашого розсудливого розуму мряковину, схожу на той стан праці, в якому поети й артисти доходять до своїх ідей.

Берґсон вертається в своїх творах не раз до тої думки, що з його поняття „інтуїції" теж не можна робити схеми, не можна зводити її до якоїсь загальної ідеї або надавати їй готову форму, яка наче різьбарська форма на відливи, може стати в пригоді кожному, хто її придбає. Переданий чужий світогляд разом із усіма його ідеями не є вже тим самим, коли раз перейшов через призму іншого інтелекту; навіть сам творець якоїсь теорії, коли не вміє за кожним разом вложити в неї новий зміст, згідно із тим новим матеріялом, який дістав і новим ритмом часу, невпинно змінного, тратить уже первісний свій товчок, затрачує ясність погляду, стає власним учнем, що повторяє готові формули, замість витворити в собі новий інстинкт зору та відчування інтуїцію.

Не маємо наміру передавати простішими словами теорію фільософа, якому мало хто в історії фільософії дорівняв в простоті та ясності стилю. Читач, що перейде твори Берґсона й численних його коментарів, відчує, що сам Берґсон боровся зі створеними собою ідеями не менше завзято, як його противники, коли доказували йому, що інтуїція нічого нового або нова змова містичних сил проти розуму.

Коли стаємо супроти нового фільософічного світогляду, домагаємося від нього в першу чергу готових розвязок на старі проблеми. Берґсон каже, що такі розвязки можливі тільки при помочі інтуїції. Що це значить? Значить: „хочете найти зміст якогось життевого явища — мусите схопити його в тій найбільше індивідуальній формі, якою вона неподібна до ніякої іншої, тому, що вами доглянена, в тому, а не іншому менті... мусите найти в собі вимкову хвилину свободи, незалежної від схем думання та міркування..." і таку відповідь, що є дуже недоладною передачею світогляду Берґсона, можна продовжувати безконечно, не розяснивши ні трохи інтуїції тим, що ніколи її не мали. Творити — не значить наслідувати, а інтуїція мусить саме починати свою працю там, де інтелект її кінчить, бо він творить усе „нове" тільки з уже „відомого".

Деякі продовжники Берґсона вважають поняття „інтуїції" ідеєю, довкола якої можна творити цілу метафізику. Згідно з духом ідей Берґсона про можливість такої метафізики не можна сказати нічого, заки вона не обновила нашого погляду на світ, наближуючи нас до проблем, від яких ділять нас вязничні стіни старих схем. Якщо розуміємо Берґсона — інтуїція є в його світогляді не світлом, що осяює наш власний світогляд ясновидною блискавкою, а тільки помічним засобом порозуміння, чому ніякий світогляд не всилі принести того, що ми самі мусимо в нього вложити власним зусиллям.

Можна би навіть сказати, що інтуїція як ідея, в тій формі, яку відкриває нам Берґсон є інтуїцією тільки єдиний раз, бо в нього; вона має значіння тільки в звязку з іншими його інтуїціями такими як поняття „життевого пориву" та „тривання", що є живим часом. Ідея інтуїції відроджувалася від Пльотина через Паскаля й німецьких романтиків аж до Ніцшого в ріжних формах, та в ніодного з них вона не була звязана безпосередньо з такою суцільною низкою інших ідей, що її піддержували.

Коли Берґсон каже про „абсолютне пізнання" при помочі інтуїції він каже про творчий

арт.-мал. М. Бутовича. Стор. 224. Ціна 4 зол. Замовлення безпосередньо: Львів, Руська ч. 3, Т-во Допомоги Еміґрантам.

— **„Мазепа"**, опера Чайковського, вертається сьогодні, 19. серпня знову на афіш, відновлюючи музичний сезон. „Мазепу" відіграють в премієровій обсаді при участи пп. Валевської, Гофманової, Ужейка, Верха, Вісневського, Романовського та Ловчинського під батутою М. Зуни. Також у четвер відбудеться в Великому Театрі вистава „Мазепи". На обі вистави знижки важні.

— **Жертви моря катастрофи корабля „Ст. Філіберт".** Згідно з офіційним списком на кораблі їхало 489 осіб. 29 осіб спаслося тим, що не поїхало з острова, 8 врятували, згинуло 452 осіб, видобули 400 трупів, з яких 300 вже вдалося розпізнати.

— **Архів ім. Гавлічка** відчинили в Борові, 15. ц. м., в домі уродин Гавлічка. Це не буде музей, в повному значінні цього слова, але можливо найповніша збірка його творів і літератури про нього. Рукописи Гавлічка, його документи і памятки зберігає музей у Чеському Броді, а велику частину теж Національний Музей у Празі.

— **Грім ударив у трамвай.** Підчас бурі, яка лютувала у вівторок над Львовом, грім ударив на вул. Леґіонів біля Великого Театру в трамваєві дроти та віз ч. 9. Проводи згоріли. Від тогож грому згоріли проводи на Галицькій Площі і каблевий стовп на вул. Баторія. Пасажирам возу ч. 9., в який вдарив грім, не сталося нічого, бо грім стягнуло т. зв. охолодження.

— **Черевний тиф у Львові.** Як щороку в овочевім сезоні, так і цього року у Львові занотували випадки захоріння на черевний тиф і паратиф. Також з провінції привозять хорих до Львова. Міський виділ здоровля перестерігає, щоби не стикатися з молочарками зі Збоїск, Грибович і Лисинич (де ствердили 4 випадки тифу). Не вільно пробувати молока й сметани на базарах ложкою або накривками від баньок. Овочі й городовину полокати й обтирати. Молоко пити лише варене. Загалом у Львові й на провінції захоріло 20 осіб на тиф.

— **Польський старшина вбив жінку й себе.** У Тарнові поручник 16. п. п. Барняк застрілив свою жінку й себе. Причина: фінансові непорозуміння. Барнякова була в тяжі.

— **Наукові книгозбірні в Чехословаччині**, а саме 14 університетських бібліотек мають 1.100.663 томів. До цього треба окремо дочислити 40.844 томів українського університету в Празі і Господарської Академії в Подебрадах.

— **Автомобілева катастрофа.** Біля Лодиґович коло Живця авто впало на зал. рампу. Згинув кап. Сельт, ранені підполк. Ґрушка й серж. Бялецький. Всі з 74. п. п. в Люблінці. — У Дрогобичі шофер Ґльоґовер наїхав на сел. віз. Авто і віз зовсім знищені. Коневі поломало обі передні ноги, тому мусіли його добити. Селянина тяжко раненого забрали до шпиталю.

— **Летунські катастрофи.** Біля Дінабурґу впав військовий літак. Старший десятник пільот Зейле й обсерватор кап. Рітенберґ згинули — У Віомінґ (стейт Пенсильванія) безмоторовий літак підчас пробного лету впав на юрбу та зранив 11 людей. Пільота, хоч був ранений, арештували.

— **Будуть бачити штучними очима.** У Відні відбулася перед цивільним судом розправа проти Йос. Ґартенґрубера. Заскаржила його жінка, тому що від довшого часу не платить їй аліментів. Ґартенґрубер боронився, що не може платити аліментів, бо всі його зарібки зїдають спроби над уліпшенням штучних очей. Як Ґартенґруберові вдасться винахід, то сліпці могтимуть бачити штучними очима-протезами.

— **Сімя самогубців.** Вистрілом з револьвера вбила себе 21-літня Гелена Горчинівна в Кросні. Її брат скінчив самогубством перед двома роками, а батько помер недавно від закаження крови.

— **Смерть дітей.** У Букарешті зударилися два авта; підчас випадку згинуло двоє дітей, дві інші особи важко поранені.

ОСТАННІ ВІСТИ

АРЕШТУВАННЯ ПІД ЗАКИДОМ САБОТАЖІВ.

Польські джерела повідомляють, що у звязку з перерізанням 5 міжстаційних дротів і одного телегр. у Бориславі арештували Матчака з Волі Якубової, який був критичного часу в Губичах, гром. Борислав, а не міг оправдати свого побуту. Далі арештували: Юрка Шевчука, Івана Микача та Гриня Дуба. Щодо згаданого перерізання телефонічних і телеґрафічних дротів на шляху Борислав-Східниця, то почтові органи ствердили лише дефектів в апаратах.

АРЕШТУВАЛИ УЖГОРОДСЬКОГО ГРОМАДЯНИНА.

Польські джерела повідомляють: „Поліція в Турці арештувала Іштвана Варґу, з Ужгороду (Закарпаття), 27-літнього, гр.-кат. віроісповідання. При ньому найшли мавзер із прикладом, фромер, 202 набої, кинжал, мапу тернопільського воєвідства та СРСР. Ведуть слідство".

АРЕШТУВАННЯ ПІД ЗАКИДОМ КРАДІЖІ КРІСІВ.

У звязку з крадіжю 4 крісів у Самборі з маґазину поліції арештували Петра Мозола зі села Рімно, пов. Рудки. Польські джерела повідомляють, що в магазині найшли ел. ліхтарку, а в ній була картка з назвищем і адресою згад. Мозола.

ВІДГОМІН НАПАДУ В ТРУСКАВЦІ.

Польські джерела повідомляють: До постерунку поліції в Трускавці привели Петра Гматова з Тустанович, підозрілого в співучасти в нападі на почту. Арештований виказує алібі. При конфронтації з почтовцями не ствердили схожости арештованого з напасниками.

ХТО ПОЇДЕ З ПОЛЬЩІ ДО ЖЕНЕВИ.

На 12. зібрання Ліґи Націй польська делеґація поїде в такому складі: міністр. закорд. справ Залеський, делеґат Польщі при Лізі Націй Сокаль, сен. Тарґовський; заступники делеґатів: ген. Каспшицький, д-р Ходзько, польський консуль у Берні Модзелевський, директор кабінету мін-ства закорд. справ Шумляковський, радник польської амбасади в Парижі Мільштайн, начальник міжнар. устроїв Рачинський, радник мін-ства закорд. справ Роман і Анна Шельонґовська, представниця виділу закорд. справ Союзу горож. праці жінок. Ґенеральним секретарем польської делеґації буде радн. польської делеґації при Лізі Націй Ґвяздовський.

КРИТИЧНІ ДНІ МЕКДОНАЛЬДОВОГО КАБІНЕТУ.

Рішаючим для Мекдональдового кабінету буде четвер, коли то збереться ґен. рада професійних союзів і вик. комітет лейбурпарті, щоби радити над рапортом ощадностевої комісії, який передбачує зменшення видатків на фонд безробіття, щоби вирівняти дефіцит бюджету. Колиб професійні союзи відкинули ті пропозиції, то це — на думку „Морн. Пост" — означатиме кінець Мекдональдового кабінету. Також від становища лібералів залежить дальший розвиток подій.

6-МІСЯЧНА ПРОЛЬОНҐАТА КРЕДИТІВ ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ.

Комітет для розгляду справи кредитів для Німеччини приняв звіт анґл. делеґата Вальтера Лейтона. Звіт поручає прольонґувати короткоречинцеві кредити в висоті 5 міліярдів марок на дальших 6 місяців починаючи від 18. серпня під умовиною, що емісійні банки Англії, Франції та Зл. Держав і Банк Міжнар. Виплат також прольонґують на 6 місяців кредит даний держ. німецькому банкові в висоті 100 міл. дол.

НАПАД НА БАНК У БЕРЛІНІ.

Два бандити забрали з філії держ. банку в Берліні 22 тис. марок. Відїхали роверами. Одного касієра пострілили в живіт, а на вулиці зранили шофера й дитину.

АМЕРИКАНСЬКІ БАНКИ ЗАМИКАЮТЬ КАСИ.

Чотири банки в Толедо замкнули каси, щоби так — як кажуть — охоронити депозити в добі „„безпримірної збірної істерії". У тих банках унерухомлених є понад 100 міл. дол. Банковий стейтовий департамент переведе контролю над тими банками. Рівночасно 11 щадничих т-в здержало виплати вкладок.

ДИМІСІЯ МАДЯРСЬКОГО УРЯДУ.

Тяжке господарське положення на Мадярщині, загострене тим, що банкнотову валюту бойкотують, а пошукують вартісного більону, спричинило димісію кабінету гр. Бетлена. Місію створити кабінет одержав ґр. Каролі.

ФРАНЦІЯ ПІДПИСАЛА ПАКТ НЕАГРЕСІЇ З СРСР?

Вольфове бюро подало з Льондону вістку, будьто би Франція підписала пакт про неагресію з СРСР. Чутка ця ще не потверджена.

ЛЕТУНСЬКА КАТАСТРОФА.

Біля Бзова вибухнув резервуар польського тримоторового військового літака летунської школи в Ґрудзьондзу. Згинуло 4 летунів. Двох людей, що рятували, попарилися тяжко. Літак знищений зовсім.

ОТТОН ВСТУПИТЬ НА ПРЕСТІЛ 20. ЛИСТОПАДА?

У берлінських колах кружляють чутки, що робляться приготування для вступлення на мадярський престіл кн. Оттона для 20. листопада.

ПІДПАЛИЛИ ЛІС І ЛУКУ.

У Пурвелі Камінім і Малізонах, у століньскім повіті згоріло 800 тис. кв. метр. молодого сосново-березового ліса та луки. Хтось підпалив у 3 місцях. Вогнева сторожа села Злоте не хотіла гасити. Шкоди є на 100.000 зол.

ЗАМАХ НА ГРЕЦЬКОГО МІНІСТРА.

Якийсь чоловік кинувся в Атенах на міністра справедливости та побив його палицею. Він мав при собі й револьвер. Юрба хотіла замаховця злінчувати. Замах цей є в звязку з уведенням нового пресового закону в Греції.

ДОЛЯР ПАДЕ.

На варшавській біржі наслідком мінімального запотребування доляр упав до 8.96. Приватно продавали доляри по 8.95 і ців.

ект, завдяки якому предмет пізнання зливається із людським „я" в одну цілість. Не є це стан якоїсь екстази або контемпляції, а коли й Берґзон називає його інколи „ірраціональним поривом" то хоче цим сказати, що його не можна вивести із ніяких пізнавальних даних, основаних на науковім досвіді. „Абсолютне пізнання" є супроти умовного, наче становище особи в пливкім потоці супроти поглядів усіх можливих осіб, що з берега опишуть потік, його напрям і враження особи, яка пірнула в воду; ніодин із тих численних описів і найточніших аналіз людей, що стоять назовні предмету — і всі ці аналізи разом — не дадуть такого простого безпосереднього враження, як те, яке має дана одиниця посеред водної течії.

В неодному місці своїх творів Берґсон користується порівняннями з психольоґії мистця, коли каже про необхідність для фільософа наблизитися до життя. Він має на думці, що кожний справжній мистець рішає проблему „абсолютної" та „умовної" правди, „обективної" та „субективної" вартости безпосереднім актом, коли творить: для нього нема цих протилежностей, тому, що він входить у безпосередні взаємини зі своїм предметом, який є сам частиною його „я".

Критика літературних творів не йде в інакшому напрямку, як критика фільософічних ідей: вона мусить розбивати готові форми відчування та бачення, щоби показати поза ними життеву течію, невпинно нову та свіжу, ближчу нам, ніж ідеї, що захолони в символах. Становище критика супроти твору, не інакше як фільософа супроти світогляду, а становище обох їх супроти життя: вони мусять найти в собі свобідний порив споріднений із хвилинами вийімково ясного та простого погляду, що дозволив би їм відтворити ще раз той процес, якого вислідки бачуть уже в готових ідеях і формах.

—o—

Шкільні справи.

На маргінесі шкільних вписів.

Львівська громада знає, як відбувалися перед феріями вписи дітей в нашій школі ім. Шашкевича, і як в наслідок зарядження міського шкільного інспектора богато нашої молоді туди не принято. Один з батьків переслав до „Діла“ опис тієї події, але замість того, щоби влада в справу вглянула і потягнула декого до відповідальности, сконфісковано те число і не допущено, щоби справа дісталася до відома ширшого загалу. Після того звернулися наші люди до українських членів Ради міста, щоби вони, як представники української людности міста, інтервеніювали у воєводи, як вищої інстанції, і домагалися зарядження доповнюючих вписів з кінцем ферій і такого упорядкування наших шкільних справ, яке виключало би всяку самоволю на будуче. Однак наближається вже новий шкільний рік, а покривджені родичі не знають, що зроблено в цій справі і що осягнено. Підносимо отсе іменем інтересованих родичів цю справу прилюдно і просимо про вияснення.

Громадянин.

СПОРТ.

Ходорів: У.С.К. Скала — Сокул (Ходорів) 4:0 (1:0).

В неділю 16. серпня ц. р. розіграв УСК. Скала мячеві змагання за мистецтво „Ц“-кляси стрийської підокруги зі Соколом в Ходорові, кандидатом до Б-кляси. До цих змагань виступила Скала у своєму звичайному складі. І знову в цих змаганнях Скала потвердила свою добру форму. В першій половині гра ведеться з легкою перевагою Скали, котра теж здобуває в цьому часі перші ворота. Зате в другій половині гри Скала має рішучу перевагу над противником і здобуває дальших троє воріт. Воротами поділились: Денкевич 1, Гарасимів І. 1, Гарасимів ІІ. 1 і Кончаковський 1. Скала здобула собі своєю гарною грою симпатію не лише української, але також чужої публики. По змаганнях працала змагунів Скали українська публика оваційно, котрої зібралося на змаганнях доволі велике число. Слід зазначити, що дружина польського Сокола грала дуже брутально. Судя добрий.

Надвірна: У. С. Т. „Бескид“ — Ж. К. С. „Адміра“ (Станиславів) 1:1 (0:1).

У неділю 16. серпня ц. р. розіграв Бескид товариські мячеві змагання з мистцем Ц-кляси Адмірою, які зремісував. Гра не дуже цікава, бо велася частинно підчас дощу, так що злива цілковито розмочила грище. В першій половині перевага гостей, в другій господаря, якого оборон грала дуже добре Добрим був теж воротар. Одинокого ґоля добув далеким стрілом з крила Тувшин Петро. Судя п. Кялемс добрий.

Дописи.

ГУСЯТИН. *(Несамовиті події в часі одного похорону.)* Дня 2. серпня ц. р. померла в Гусятині Антонина Шахнович, мати д-ра Михайла Шахновича. Покійна, хоч була латинського обряду, почувала себе українкою і тому згідно з волею і почуванням Покійної похорон відбувся під проводом українських священиків у церкві. Цей факт викликав некультурну пімсту місцевих поляків, а саме польського пароха о. Матуса і лікаря д-ра Йошпи. Перший, маючи претенсії до похорону, заказав українському парохові о. Роченкові відправляти похорон пок. Шахновичевої, а другий лихий, що він не лічив Покійної лише український лікар д-р Парфанович, зробив донесення на нього до поліції. Тоді стався скандал, бо підчас відправи похоронних молебнів заявилося двох поліцаїв; один громадський, другий з поліції і заборонили відбути похорон з формальних причин, нібито тому, що тлінні останки Покійної не лежали 48 годин лише 45 і що посмертну посвідку виповнив д-р Парфанович, а не д-р Йошпа, хоч досі не було це практиковане в Гусятині. Невважаючи на цю заборону, похорон розпочався. Тоді знову фізик у Копичинцях видав телефонічно наказ здержати похорон вже в дорозі на цвинтар. Безпосередньо по похороні розпочалася тяганина і переслухування рідні Шахновичів, о. Роченка і д-ра Парфановича, а далі посипалися на них ріжні донесення до староства і суду. Тако, щонайменше дивне і незрозуміле поступовання викликало велике обурення серед усіх громадян у повіті. Та на тому не покінчилося, бо вже дня 10. серпня ц. р. на приказ пор. Перчинського арештувала д-ра М. Шахновича військова погранична сторожа під замітом браку перепустки. Його забрано з городу, біля свого дому, де сам поручник з іншими купався, і не зважаючи на інтервенції й запевнення крім присутніх, ще також з. в. Зеленецького і судді, що д-р Шахнович є мешканцем і приналежним до місточка Гусятина, є всім знаний та має відповідні документи, — то проте держали його без переслухання в арештах через цілих два дні. Крім того поводилися з ним у нелюдський спосіб, бо не позволено йому навіть убратися і в сорочці ведено під сильною ескортою через місто, а опісля на приказ тогож пор. Перчинського спроваджено його в год. 12 вночі з судових арештів до міського та примішено в льоху, серед звалищ школи. Не помогли інтервенції і порука кількох адвокатів та громадян. Щойно коли д-ра Шахновича доставлено до поліції, тоді командант звільнив його. Ось такі були прикрі наслідки похорону українки, латинського обряду.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 18. VIII. 1931 р. масло експортове пріма 3·60 зол., масло десерове пріма 3·50 зол., літра молока 19—20 сот., літра сметани 1·20 зл., копа яєць 3·80 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 19. серпня, година 7·30 веч. „Мазепа“, опера Чайковського.

Четвер 20. серпня, год. 7·30 веч „Мазепа“.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі) сьогодні та в наступних днях нечинний.

Малий Міський Театр сьогодні та в наступних днях нечинний.

Кіна.

АПОЛЬО: „Бождова бранка“, „Іграшка грошей“.

КАСІНО: Звукова фільма „Парада Заходу“ (Кен Мейнард).

КОЛЬОСЕУМ: „Таємний їздець“, „Ріф нарешті сам“.

...ЕВ: „Пісня кабалера“ (Кен Мейнард), „Заводова“.

МАРУСЕНЬКА: „Неаполь, співаюче місто“ (Кепура).

ЭАЗА: „Другий веселий тиждень Метро-Голдвин-Маєр“.

ПАЛЯС: „Пісня народів“.

ПАН: „Поганин“ і „Закладаємо антену“ (Лярель і Гарді).

ПАСАЖ: „Син вожда“, „Горе з дівчатами на виданні“.

ХИМЕРА: „Вернися — прошаю все!“ (Діна Гралля).

СТИЛЕВЕ: „Вітер від моря“.

УЦХА: „Отруя кохання“ (Рамон Новаро), „Дитина на гвавт“.

Програма радіо.

Четвер, 20. серпня 1931 р.

Кенігсберг (217,1) 16·00 Популярний концерт. **Ляйпціґ** (259,3) 16·30 Концерт симфонічної оркестри, 20·00 Концерт танкової музики. **Моравська Острава** (263,4) 17·00 Радіокабарет. **Братислава** (278,8) Концерт радіорх. **Гільверсум** (298,8) 19·00 Легка музика, 19·40 Концерт радіорх. **Бресляв** (325) 21·15 Подорож по Німеччині. 21·10 Концерт фільгармонії. **Штрасбург** (345,2) 18·00—16·45 З опер і оперетов. 19·00—19·30 Вокальний концерт. **Льондон** (356,3) 20·00 Концерт. **Штутгарт** (360,1) 17·00 Концерт оперетковоі музики. 21·45 Танкова музика. **Гамбург** (372,2) 17·00 Концерт. 18·30 „Які господарські і політичні завдання Женеви?“ **Букарешт** (394,2) Симфонічний концерт. **Берлін** (419) 16·40 Концерт. 20·10 Фарса Нестрова. **Стокгольм** (435,4) 20·00 Концерт. **Рим** (441,2) 21·00 Симфонічний концерт. **Гельсингфорс** (453,2) 18·40 Фінські народні пісні. **Міляно** (500,8) 20·45 „Макбет“ опера Верді. **Брюссель** (508,5) 21·00 Симфонічний концерт. **Відень** (516,4) 20·30 Оперетка. **Рига** (524,5) 19·03 Концерт. **Мінхен** (532,9) 21·45 Концерт. **Будапешт** (550,5) 22·45 Концерт. **Париж** (1724,1) 18·30 Грамофонові плити. **Харків** (937,5) 21·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 18·00 Опери й оперетки.

Пятниця, 21. серпня 1931.

Кенігсберг (217,1) 10·05 Концерт. 21·30 Концерт. **Ляйпціґ** (259,3) 16·00 Концерт. 20·30 Концерт. **Братислава** (278,8) 12·05, 17·00 Грамофонові плити. 18·00 Концерт. **Бресляв** (325) 16·00 Популярний концерт. **Брно** (341,7) 12·20, 14·15, 17·00 Грамофонові плити. **Штрасбург** (345,2) 20·30—22·30 Вечір Моцарта. **Льондон** (356,3) 18·35 Легкий концерт. 21·20 Концерт радіорх. **Штутгарт** (360,1) 17·00 Концерт. 21·30 Японські пісні. **Гамбург** (372,2) 13·15 Грамофонові плити. 17·00 „Приготовання Америки до Олімпіяди 1932“. **Букарешт** (394,2) 21·00 „Кармен“, опера. **Берлін** (419) 20·00 Концерт. **Рим** (441,2) 17·30—18·15 Популярний концерт. 21·00 Оперетка. **Лянгенберг** (472,4) 17·00—18·00 Концерт солістів. **Міляно** (500,8) 21·00 Легка музика. **Брюсель** (508,5) 21·00 Концерт. **Відень** (516,4) 20·00 Концерт Моцарта. **Мінхен** (532,9) Симфонічний концерт. **Будапешт** (550,5) 20·00 Вечір Ліста. **Париж** (1724,1) 12·30, 13·05 і 18·30 Грамофонові плити. **Калюдборг** (1153,8) 20·10—21·10 Концерт радіорх. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт для дітей. 20·00 Вечірний концерт. **Ленінград** (1000) 18·30 Опери й оперетки.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер, 20. серпня 1931.

Львів (380,7) Астр. час з Варшави 12·10, 15·10, 16·25, 17·10, 19·40 Грамофонові плити. 13·10 Метеорольоґічний комунікат з Варшави. 15·45 Львівський комунікат Л. О. П. П. 16·00 Пісні які відспіває артист Циганів. 16·50 Відчит про Гайнріха Гайне виголосить д-р М. Шарота. 17·35 Відчит з Кракова. 18·00 Камеральний концерт. 19·00 Всячина. 19·20 Балачка про літературу. 19·50—22·25 Трансмісія з Варшави. 22·25 Програма на слідуючий день. 22·30 Концерт соліста з Вильна. 23·00 Легка і танкова музика.

Пятниця, 21 серпня 1931.

Львів (380,7) 11·58 Астр. час з Варшави 12·10, 15·10, 16·10, 17·10, 19·40 Грамофонові плити. 13·10 Метеор. комунікат. 14·50 Господарський комунікат. 15·25 Відчит з Вильна. 15·45 Авдиція для найменших. 16·00 Львівський кутик. 16·30 Господарський звіт. 16·50 Літературна балачка. 17·35 Відчит з Кракова. 18·00 Легка музика. 19·00 Всячина. 19·20 Поштова скринька. 19·55—22·25 Трансмісії з Варшави. 22·25 Програма на слідуючий день. 22·30 Легка і танкова музика.